

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petiti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petiti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

In tako naprej.

Ameriške Zedinjene države se nahajajo z Nemčijo v vojnem stanju. Predsednik Wilson je dobil potrebna pooblastila, da obvesti o tem dogodku vlade drugih držav. Značilno pa je, da Zedinjene države ne napovedujejo vojne onim državam, ki so v zvezi z Nemčijo, marveč samo Nemčiji. Težko je presojati, kako velikega pomena je udeležba Zedinjenih držav na vojni, a dejstvo, da se je s tem dogodkom razširil svetovni požar, ki ga je zanetil umor v Sarajevu in je nastal zaradi male Srbije, dasi to niso pravi vzroki vojne, na ves svet, na Evropo, Azijo, Afriko, Ameriko in Avstralijo, nam priča, da ima ta vojna grozovito važnost za ves svet.

Zedinjene države so pričele vojno zaradi podmorske vojne; to vsaj zagotavlja Wilson.

Z vstopom Amerike v vojno se je sovrážnik osrednjih držav silno ojačil. Nasprotnikom se je pridružila sicer le ena država, a ta država je sama velika, kakor Velika Britanija, Francija, Nemčija, Avstro-Ogrska, Italija, Belgija, Španija, Portugalska, Egipet, Indijsko cesarstvo in Japonska skupaj. Zedinjene države so gospodarsko jako razvite in njih produktivna sila je naravnost velikanska. Zedinjene države so bile doslej nevtralne. Dobavo vojnega materiala in drugih potrebščin je oskrbovala sporazumu doslej zasebna industrija, zasebni kapital, kar po mednarodnem pravu ni prepovedano. Zedinjene države so bile mogočna nevtralna država, ki bi bila utegnila ob primerni priliki resno posredovati za mir, spraviti sporne stranke k zeleni mizi in napraviti konec krvavemu plesu.

Prepričani smo sicer, da so ravnale Zedinjene države in Wilson sam pod pritiskom kapitalizma. Saj smo čitali, da so obljubili kapitalisti Zedinjenim državam 5 milijard dolarjev brez obrestnega posojila in enako tudi nove kredite ob jako ugodnih pogojih državam sporazuma. Kljub temu je obžalovati, da se je spremenila nevtralna država iz angela miru v boga Marta, v vojujočega sovražnika, in sicer prav ob tistem času, ko je nastala v Rusiji revolucija in se je bilo nadejati, da bo nagnenje k miru postalo večje. Vstop Zedinjenih držav v vojno utegne potegniti še druge nevtralne države v vojno, razentega pa znatno osrčuje države sporazuma k nadaljevanju vojne. Pridobitev tako bogatega in mogočnega zaveznika, kakor so Zedinjene države, bo zlasti ovirala že precej razvito agitacijo za mir v Italiji in Rusiji.

Bethmann-Hollweg, Czernin in Radoslavov so podali izjave, iz katerih se jasno razvidi pripravljenost centralnih držav za mir. Prav potrebno je zaradi tega, da najde mirovno gibanje povsod največjo oporo, preden dejansko Zedinjene države posežejo v vojno.

Zedinjene države bodo sodelovale pri mirovni konferenci in čimprej pride do pogajanj, tem manjše bodo žrtve, po vojni manj neugodne gospodarske posledice, ki jih bodo valili vse na rame evropskih držav. To stališče bodo zagovarjale vse velike države sporazuma, posebno tedaj, če

ostanejo do konca vojne v zvezi. Mir, separatni mir, ta smoter mora biti nam vsem svet v dobrobit socialnega razvoja — bodočnosti civiliziranega človeštva po vojni.

Pritožne komisije za Koroško, Kranjsko in Štajersko.

V zmislu zakona (naredbe) se osnujejo po državah, kakor smo že poročali, mezdne in pritožne komisije za vojne industrije in obrate, ki so v vojaški upravi. Pritožne komisije imajo svoje sedeže po naslednjih krajih in se dele na te-le skupine:

Pritožna komisija Celovec: kovinarski obrati, druga industrija in rudništvo. — Pritožna komisija za vse okrožje obrtnega nadzorništva v Celovcu, oziroma okrožje revirnega rudniškega urada v Celovcu.

Pritožna komisija Ljubljana I. kovinski obrati; pritožna komisija II. drugi industrijski obrati; pritožna komisija III. rudniški obrati. — Pritožni komisiji Ljubljana I. in II. obsegata nadzorovalna okrožja obrtnega nadzorništva Ljubljana, Trst in Zader. — Pritoževalna komisija III. pa obsega okrožji rudarskih revirnih uradov Ljubljana in Zader. Naslednji vojaški obrati pripadajo a) k pritožni komisiji Ljubljana I.: c. in kr. pomorski arzenal v Pulju; b) k pritožni komisiji II.: c. in kr. smodnišnica v Kamniku.

Pritožna komisija Gradec I. kovinski obrati, pritožna komisija II. drugi obrati, pritožna komisija III. rudniški obrati. — Pritožni komisiji I. in II. obsegata obrtno nadzorniško okrožje Gradec. Pritožna komisija III. pa okrožji revirno rudniških uradov Gradec in Celje. — K pritožni komisiji II. spada c. in kr. vojaško stavbeno vodstvo v Feldbachu.

Pritožna komisija Ljubno I. kovinski obrati, pritožna komisija II. drugi obrati, pritožna komisija III. rudarski obrati. — Pritožni komisiji Ljubno I. in II. obsegata obrtno nadzorovalno okrožje Ljubno; pritožno mesto III. pa okrožje revirnega rudniškega urada Ljubno. — K pritožni komisiji II. spadajo naslednji vojaški obrati: c. in kr. rudniško mesto v Knittelfeldu, c. in kr. rudniško mesto v Farrachu, c. in kr. vojaško stavbeno vodstvo v Knittelfeldu, c. in kr. vojaško stavbeno vodstvo v Trofaiachu.

Pojasnila dajo:

V Celovcu za kovinarje in vse druge obrate delavsko tajništvo: Celovec, Bismarckring 7.

V Ljubljani strokovno tajništvo, Šelenburgova ulica 6/1.

V Gradcu za kovinarje tajništvo kovinarske zveze, Mariengasse 16; za druge obrate deželna strokovna komisija, Gradec, Mariengasse 16.

V Mariboru za kovinarje in vse druge obrate delavsko tajništvo Bergstraße 4.

V Ljubnem za kovinarje in vse druge obrate delavsko tajništvo Kaiserfeldgasse 10.

V vseh drugih krajih naj se obračajo delavci na svojo strokovno organizacijo in nje zaupnike.

Rudarji naj se obračajo na svoje podružnice ali na svoja tajništva.

O vsebini naredbe bomo poročali, če bo le mogoče v prihodnji številki.

Delna uvedba zakona o bolniškem zavarovanju.

Nekaj določb cesarske naredbe z dne 4. januarja 1917, drž. zak. št. 6, stopi že dne 9. aprila v veljavo. Za prostovoljne člane društvenih blagajen in registriranih pomožnih blagajen se izvedejo spremembe šele tedaj, ko bodo potrjena pravila.

Glede uvedbe določb dne 9. aprila velja naslednje:

I. Bolniščina.

1. Bolniška podpora se tam, kjer je doslej trajala 20 tednov, raztegne od dne 9. aprila dalje na 26 tednov. To ne velja le za člane, ki so bili sprejeti v bolniško stanje šele 9. aprila ali pozneje, marveč tudi za one, ki bi imeli dne 8. aprila ali pozneje v zmislu starih določb potegniti vso podporo. Člani, ki so potegnili vso podporo pred 8. aprilom, imajo pravico le do doslej veljavne 20tedenske podporne dobe, če ta že prej ni bila daljša.

2. Izplačevanje bolniščine nanovo zglasenim bolnikom se prične od 9. aprila šele s tretjim dnevom.

3. Pri članih, ki jih zdravnik odglasi, preden poteče podporna doba, se nedelja ali praznik kot zadnji bolezenski dan ne računa, to je za ta dan se ne izplača bolniščina.

II. Porodniška podpora.

1. Za porodnice, ki porode dne 9. aprila ali pozneje, se izplačuje denarna podpora v višini bolniščine, dokler se vzdrže meznega dela in sicer največ 6 tednov (ne samo 4 tedne po porodu).

2. Izplačevanje se prične od dneva poroda. Za porodnice torej ni karenčne dobe (dva dni). Tudi če je 42. dan nedelja ali praznik, se kljub temu izplača podpora za tisti dan.

3. Za porodnice, ki potegnijo vso podporo že 7. aprila ali nekaj dni prej, ne nastopi podaljšanje podporne dobe. Podaljšanje podporne dobe pa velja za tiste, ki dosežejo dne 8. aprila ali kesneje 28. dan po porodu. Za te velja porodniška podpora šest tednov od dneva poroda, če se vzdrže meznega dela.

III. Dojilne premije.

1. Dojilne premije se nanovo uvedejo od dneva 9. aprila. Od tega roka dalje se namreč izplačuje porodnicam, ki same doje svoje otroke, neglede na jim pripadajočo bolniško ali porodniško podporo, kot premija podporo v višini polovične dnevne bolniščine do največ 12 tednov po porodu.

Tudi za dojilne premije ni dvadnevne karenčne dobe, to je, dojilna premija se izplačuje od dneva poroda. Tudi za nedeljo ali praznik kot zadnji dan se ta izplačuje.

3. Ženske članice, ki so prejele porodniško podporo dne 7. aprila ali že prej, nimajo pravice do dojilne premije. Nasprotno pa gre dojilna premija onim, ki so bile še dne 8. aprila v stanju porodnic. Izplačevanje se vrši do 84. dneva po porodu.

4. Izplačati se sme premija le, če potrdi oskrbovalka ali zdravnik, da mati še doji otroka dalje. Za dobo, za katero ni takega potrjila, se premija ne sme izplačati.

IV. Pogrebina.

Če umrje član najkeseje pol leta po preteku podporne dobe, imajo svojci, iz-

vzemši zakonite pridržke, pravico do pogrebnine tudi tedaj, čeprav ni ne član ne delodajalec od časa poteka podporne dobe več plačeval prispevkov. Višina pogrebnine ostane ista, dokler se ne spremene pravila.

V. Oskrba v bolnicah.

Dvodnevna karenca kakor tudi nevštevanje nedelje ali praznika kot zadnjega bolezenskega dneva velja tudi za osebe, ki so oskrbovane v bolnici.

Od dne 9. aprila porodnišnice ne štejejo več med bolniške zavode v zmislu § 8. bolniškozavarovalnega zakona, zanje torej ni plačevati oskrbne stroške. Nasprotno pa spadajo zdravilišča za pijance med javne bolniške zavode.

.*
Za sedaj stopijo navedene določbe v veljavo. Vse druge določbe, ki so obligatorične, kakor tudi mezdní razredi, višina prispevkov se izvedejo pozneje, ko se preuredijo pravila. Vlada izda še posebno naredbo glede spremembe pravil in glede zvez bolniških blagajen.

Avstroogrška nagodba.

Izredno važno in težavno vprašanje avstroogrške nagodbe, je, kakor pravi uradno poročilo, toliko dozorelo, da je mogoče pričeti pogajanja glede trgovinskih pogodb z drugimi državami. Pogajanja teh trgovinskih pogodb se morejo namreč vršiti šele tedaj, če se zedinita prej glede njih Avstrija in Ogrska.

Vlada nam je torej nedavno dala vedeti, kakor smo že poročali, da so obravnave, ki so bile precej dolgotrajne, uspele do povoljnega zaključka; to je, dognali so se dogovori glede carinske tarife. To pa nikakor ni in ne more biti vsa vsebina dogovorov. Zakaj avstroogrška nagodba je nagodba, ki obsega mnogo, različnih vprašanj, ki so pravzaprav neločljiva. Vlada pa meni, da sme le to povedati, „da sedaj ne more kaj več sporočiti“. In vendar bi radi vedeli kaj več o nagodbi!

Tudi delavstvo — in morda to še prav posebno — je zelo interesirano na tem vprašanju. Vojna ni povzročila samo v avstrijskem gospodarskem življenju velik preobrat, enako je tudi na Ogrskem; da, opazujemo celo, da se Ogrska jako industrializira, kar utegne na gospodarsko razmerje med državama mnogo vplivati. Kako se izraža ta pričakovani razvoj v dogovorih? Ali so se primerno upoštevale v vojnih mesecih nabrane izkušnje glede preskrbe Avstrije z ogrskimi poljskimi pridelki? In končno, ali ne čuti vlada potrebe, da nam pove, kako so se določili prispevki za skupne izdatke?

To vprašanje bi bilo že ob normalnem času popolnoma opravičeno, ker gre — recimo enkrat tako — le za prav majhne vsote; danes pa, ker treba pokrivati tudi nujne vojne izdatke, menimo, da pač zanima to vprašanje vso javnost bolj. Imeli bi prav radi gotovost, da ne pride neprijetno preseženje. Ob milijardnih izdatkih pomeni zvišanje ali znižanje kvote tudi že milijone, ki se bodo zbirali potom davkov. Vsak odstotek — žal le preveč verjetno — zvišanja kvote pomeni nadaljno obremenitev gospodarstva za vsakega posameznika.

In kakor številna in nujna so naša vprašanja, tako molčeča je vlada. Ni primerno, da bi kaj več sporočila. S tem pa le zbuja slutnjo, in verovati ne moremo, da bi s tem koga prepričala. Sploh ne razumemo, kako bi bilo mogoče molčati o stvareh, ki jih prebivalstvo želi vedeti, če so ugodne. Nasprotno; kdor ima priliko čitati časopisje iz Nemčije, najde tam pripombe in opazke, ki potrjujejo nezaupanje prebivalstva.

Seveda vesti niso uradnega izvora, vlada ne prevzema zanje nobene odgovornosti; ne mara imeti z njimi nič opravka. Vesti niso uradne, zato jim tudi ni pripisovati neoporečne verjetnosti: če trdijo, da se prispevek Avstrije k skupnim izdatkom zviša,

da ostane agrarna carina, da se le uvozne carine za avstrijske industrijske produkte nekoliko znižajo in podobne stvari. Listi razširjajo te vesti z očitno gotovostjo, zato jim ni mogoče popolnoma odrekati opravičenosti. In parlament . . . Tri leta že ne zboruje, tudi ta je žrtev vojne.

Avstroogrška nagodba je pa tako važna zadeva, da bi vsekakor radi poznali nje vsebino, zakaj gre za naše življenske interese, ki so že itak dovolj oškodovani. In zato naše vprašanje: Kakšni so nagodbeni dogovori?

Ne protivimo se spoznani resnici!

Vsak delovni človek koristi s svojim delom splošnosti, čeprav misli ob tem samo nase in na svoje. Le tisti, ki sam nič ne dela, zato pa bogato uživa delo drugih, je nepotreben zajedalec v splošnosti. Njegovo življenje mine neplošno, ne pusti v kulturnem življenju nikakršnih sledi, tudi če mu podložni lizuni postavljajo spomenike. Trajne sledi zapušča le delovni človek, čeprav umrje siromašen in tlačjen, njegovo delo ga preživi in še bodoči rodovi bodo uživali sadove njegovega dela.

Delavec opravlja svoje delo, dasi ve, da njega sadove ne bo užival. Ustvarja za druge, za bodočnost. Nekakšen občutek skupnosti z vsemi sodelavci, ki žive, so živeli, bodo še živeli, navdaja delavca, kar znači nekako neumrljivost delavskega razreda in njega idealov. Živeči rod se čuti solidarnega z bivšimi in bodočimi rodovi, ki vsi streme k enemu smotru. In vsak delavec čuti, da je dolžan postati deležen s svojim delom te neumrljivosti. Ta čut solidarnosti delovnega človeka je kakor glas višjega nadčloveškega bitja; ta je pravzaprav gonilo vsakršnega kulturnega napredka; goni človeka, da dela, ravna, ustvarja, kakor bi utegnil sam živeti večno.

Delavec ne najde nikjer nič dodelanega, vse mora napraviti sam: išče, blodi po temi, poizkuša tako in zopet drugače, zaide na neprava pota, naleti ovire in nasprotovanje, toda odneha ne. Neuspeh ga le še bolj vzpodbuja k večjim naporom, z uspehi je zadovoljen le malo časa. Vsakdanje življenje namreč nudi zopet kaj novega, nepričakovanega, nepredvidnega. Vsakdanje življenje porablja presnavljanje snovi, da ustvarja vrednosti, s pomočjo vede opravlja delo z brutalnimi naravnimi silami, ki bi ga same ne opravile nikdar, delo, katerega sad so kulturne vrednosti. Sad izkušenj, je veda, ta je izvir ustvarjanja kulturnih vrednosti, ta pomaga človeku zmagovati težke življenske pogoje, ki so doslej zahtevali od njega največje napore, uči ga gospodovati nad mrtvo naravo in mu s tem omogoča, da doseže blagostanje. Ideal vede je popolnejši človek, kulturni človek, gospodar sveta.

Toda oblast je dvorezen pomoček, ki je enako pripraven za zlo ali za dobro. Oblast enih je slabost drugih. Zbuja ošabnost, ne pozna sramu, goji zavist in pospešuje sovraštvo. Resnica je pa vsem enako dobra. Vsebuje človeško dostojanstvo, in pospešuje spoštovanje med ljudmi. Če gine v javnosti sramežljivost in ponehava medsebojno spoštovanje med človeštvom, tedaj je to vedno znak ljudskega propada. Surova narava je brutalna in kruta, ne pozna ne sočutja ne ljubezni, v njej ni pravičnosti, ne svobode. Vse to si mora človek sam ustvariti. Pričakovati ne smemo, da utegne kakršnakoli nadnaravna pravičnost popraviti krivico ter krotiti človeška nasilstva. Dokler ljudje sami ne bodo pravično ravnali, ne bo pravice.

Vsak človek, vsak razred se zavzema za smotre, ki jih hoče uresničiti. Tako je tudi z delavskim razredom. Drugi razredi so se zavzemali za ideale blagostanja in gospodstva le za pripadnike svojega razreda, svoje kaste, na stroške drugih. Ideal delavstva je pa enakost vseh ljudi in v vsakem oziru.

Ideali onih so vodili k preprirom in k boju, ideali teh pa vodijo k združitvi in miru vseh, ki imajo dobro voljo. Le dobra volja je tisto, kar smemo imenovati pravo dobro. Dobra volja, ni samo hoteti ali želeli dobro, marveč resnično dobro delati z vsemi močmi. In prva zapoved pravičnosti je, da spoštujemo osebnost vsakega s pametjo obdarjenega bitja. Vsak človek je sam sebi namen ter ga ne sme nihče hotoma zlorabljeti v tuje namene. Človek ni nikakršen stroj in zaraditega tudi ne sme nihče z njim ravnati kakor s strojem, nihče ga ne sme izkoriščati in oropati njegove svobodne volje.

Nadaljni ideal delavskega razreda je pravičnost, ki izključuje nizkotne čute naklonjenosti in ljubezni ali sovraštva. V dosegu tega ideala potrebuje delavski razred čut skupnosti in solidarnosti. Izobraževati se mora in se učiti bojevati z orožjem duha, predvsem pa mora voditi resnica mišljenje in ravnanje delavstva. Imamo marsikaj napak: prepirljivost, medsebojno omalovaževanje, neprimerno ravnanje, premalo vztrajnosti pri podjetjih, ki smo jih sicer dobro pričeli. Toda še pravičnik greši vsak dan, a namen moramo imeti, da se poboljšamo. Grešiti zoper svetovnega duha pa ne smemo nikoli nikdar se ne smemo upirati spoznani resnici in postati nezvesti našim načelom enakosti in svobode. Šele tedaj utegnemo zreti mirno v bodočnost, če resnično ravnamo tako, kot zahteva delavska poštena zavest.

Svetovna vojna.

Nobenih večjih dogodkov ni na bojiščih. Rusko notranje vprašanje se razpleta dalje, a po poročilih, ki jih dobivamo, pravzaprav ne moremo sklepati, ali je prevrat končan ali ne, ali bodo osnovali monarhijo ali ljudovlado, ali je res prebivalstvo mirno ali ne. Da, niti tega ne vemo, kakšno stališče zavzemajo merodajni krogi napram nadaljevanju vojne. V vojno stanje so stopile na strani sporazuma ameriške Zedinjene države.

Na bojiščih pa je običajno vojevanje.

Italijansko bojišče, ki je že dolgo časa le pozorišče topovskih bojev in posameznih spopadov tudi ta teden ni spremenilo svojega lica. Italijanski listi pričakujejo tukaj avstrijsko ofenzivo, zato se silno utrjujejo. Avstrijske čete so ujele od januarja pa do konca marca 2400 Italijanov in zajele 2 topa in 51 strojnih pušk.

Tudi na **ruski** bojni črti se vrše le malenkostni boji. Med ruskimi četami je nastalo ob prevratu veliko nedostajanje živil, ker je bil promet nereden. V Rusiji agitirajo za nadaljevanje vojne s tem, češ, da hoče Nemčija sedaj izrabiti položaj Rusije ter zavzeti Petrograd.

Francosko bojišče ima še največ bojev, ki postajajo tupatam precej ljuti. Enako kakor na drugod je tudi na tem bojišču ozemlje med obema bojnim črtama popolnoma opustošeno, vsa kritja uničena, tako, da mora nasprotnik, če hoče naprej, prekoračiti planjavo, polno blata in podrtij. To taktiko so Nemci porabili pri svojem zadnjem umiku in zaradi tega morejo Angleži in Francozi le počasi dalje po zapuščeni puščavi.

Na **macedonskem bojišču** so imeli precej hude boje, v katerih so Nemci in Bulgari vzeli nekaj zakopov. Italijani prodirajo po grškem ozemlju dalje v Janino.

To Grke silno skrbi, ker se bodo Italijani s tem prehodom popolnoma združili s Sarrailovo vojsko v Solunu in obkolili Grčijo.

Turki so dosegli na Sinaji večjo zmago. Angleži so prodirali od Sueškega prekopa v Palestino, da bi zasedli Jeruzalem, a niti 80 klm. južno od Jeruzalema so Turki Angleže porazili in jim prizdžali skoro 3000 mrtvih, uplenili so nad 10 topov in okolo 20 strojnih pušk.

V Aziji operirajo Angleži zlasti s konjenicami.

Podmorska vojna se nadaljuje. Natančnih poročil pa o tej vojni ni.

Domači pregled.

Sestanek so imeli nemška in avstrijska cesarska dvojica v nemškem glavnem stanu. Navzoča sta bila tudi Bethmann-Hollweg in Czernin. Višila so se najbrže o tej priliki tudi posvetovanja glede eventualnih posredovanj ali predlogov za mir.

Spominjajte se **podpornega sklada** organiziranega delavstva! Prispevke sprejema sodr Alojzija Štebijeve, Ljubljana, Franca-Jozefa cesta 5 in jih izkazuje v „Delavcu“.

Uprava „Delavskega žepnega koledarja“ sporoča, da je zaloga koledarjev popoluoma pošla. To naj služi v vednost vsem tistim, ki pismeno vprašujejo kaj je spošiljatvami, da si prihranijo stroške.

V kratkem izide **majski spis**. Kdor ga želi imeti naj ga naroči pri deželnem tajništvu železničarske organizacije, ali pa pri strokovnem tajništvu Selenburgova ulica 6 v Ljubljani. — Krajevne skupine naj naroče spis za člane, najdlje do 20. t. m. — Deželno tajništvo železničarske organizacije v Ljubljani.

Zvišanje podpor svojcem vpoklicanih vojakov. Izšla je te dni cesarska naredba, ki preminja več določb sedanjega zakona o podpori svojcem vpoklicanih vojakov. Žene vpoklicanih vojakov bodo dobile svojemu bivališču primerne od 20 do 25 odstotkov večje podpore kakor doslej, če njih morebitni postranski zaslužek ne presega gotove svote. Tistim strankam, ki imajo najeta stanovanja, bo za rodbinske člane izpod starosti 8 let, ki so doslej dobivali le en del podpore, zvišana podpora na normalno mejo. V veljavi pa ostanejo podpore za osebe, ki niso še stare 8 let, dosedanj zneski, če žive, kakor večinoma na deželi v lastni hiši in jih draginja le malo tare. Zvišala se bo podpora nad 8 let starim svojcem vpoklicanih vojakov, ki sicer prebivajo v lastni hiši, a morajo od zemljiškooknjižno vpisanih dolgov take obresti plačevati, kakor da bi imeli po krajevnih razmerah plačevati enako visoko najemščino. Ti bodo dobili tudi prispevek za najemščino, a z omejitvijo, da bodo imeli manj kakor 8 let stari člani rodbine le poleg polovice podpore samo polovico prispevka za najemščino. Z novo cesarsko naredbo bosta odpravljena tudi dve določbi, ki sta se izkazali glede na najemščino. Po tej naredbi odpade pravica do podpore, če ima podpiranec tako rento, da podpora ni več ogrožena in bo mogoče prispevek za najemščino eksekutivno zaseči, da se zagotovi plačevanje najemščine, a samo za najemščino in ne tudi za druge terjatve. To zvišanje podpor bo znašalo na leto kakih 400 milijonov kron več, kakor znašajo sedanje podpore.

Državna pomožna akcija. Vlada je dovolila 300 milijonov kron v olajšanje prehranjevanja prebivalstva. Namen tega prispevka je, da država prispeva k stroškom za živila, ki jih dobe siromašnejši konsumeti po znižanih cenah. Kranjska dežela dobi od dovoljenega zneska 1,200.000 kron, ki se razdeli primerno na posamezna okrajna glavarstva. Ta akcija je bila zlasti potrebna glede mesnin, ker bo bodoče mesece do prvih pridelkov jako primanjkovalo živil. V Ljubljani se na primer pomnoži aprovizačni odsek, konsumenti se razdeli na več razredov, in sicer konsumente, ki imajo na osebo in dan dohodkov 50 h. 1 K in še dva ali tri skupine. Cena mesu bo najnižja za konsumente z najmanjšimi prejemki in se potem viša za konsumente z večjimi prejemki. Pripomniti bi pa ob tej priliki zlasti, da ta državni prispevek ni namenjen za občinske liubožne sklade, marveč ima namen pospeševati prehranjevanje, torej je namenjen vsem tistim slojem, ki se ne morejo hraniti zaradi nedostajanja živil ali pa zaradi premajhnih dohodkov. Za svoje siromake so občine

dolžne skrbeti iz svojih sredstev kakor vobče; seveda morajo tudi ti biti deležni ugodnosti, ki jih nudi ta akcija v razmerju, ki je pravično. V tem pogledu se nam zdi ljubljanski načrt vsaj približno posrečen, če se bo tudi izvedel v vseh svojih podrobnostih. V teh aprovizačnih odborih, pravi naredba, naj bodo zastopani tudi delavci in konsumentje. Delavstvo naj torej samo predlaga svoje zastopnike okrajnim glavarstvom, ki bodo gotovo upoštevala želje.

O vzgoji mladine sedaj prav radi govorimo. Zgražamo se nad njeno pokvarjenostjo in obenem se naslanjamo s čtivom o najgorastnejših sleparijah, oduševstvu, krvoločnosti. Delamo tako kakor bi hoteli dokazati, da smo sami slabi ljudje, polni zlobe, socialno nepravični — čisto navadni licemerci in hinavci. In celo zavedamo se tega, zato želimo, hočemo, zapovedujemo, da se mora mladina, ki je sedaj tako silno pokvarjena vzgojiti drugače, toda ne vzgojiti, marveč s šibo in s strogostjo prisiliti, da bo drugačna nego smo mi. Mladina naj se potakne po zavodih, odloči naj se popolnoma od javnega življenja in vzgojitelji naj ji bodo ljudje, ki nimajo življenjskih izkušenj, vzgajajo naj jih v ta ali ta sprecialni namen, po takem in takem svetovnem nazoru. Vzgojo naj vodijo ljudje, ki žive v fiksni ideji, da je neimovit človek podrejen služabnik te ali one cerkve, te ali one gospodarske skupine. Vsa ta vzgojna tendenca ni prava. Mori namreč duha, namesto da bi človeka vzgojila v svobodno bitje, ki stremi naprej, ki skuša izpolniti svojo socialno nalogo v človeški družbi, napravlja ta vzgoja iz otroka slepo orodje, nerazsodno bitje, ki škoduje napredku in ovira razvoj človeške družbe, ker ne razume življenja. Če se mladina res pokvarja, potem jo pokvarjamo mi. Nikakor pa ne smemo misliti, da je samozavest, ponos mladine že pokvarjenost. Nasprotno je res: samozavesten in ponosen otrok postane večinoma dober človek, pošten in koristen član družbe, dočim ostajajo otroci, ki niso vzgojeni za javno življenje, le orodje drugih ljudi in prav često se preleve iz površno vzgojenih otrok nepridipravi in zločinci, kar je popolnoma naravno, ker ni njih vzgoja prirojena po načelih vzgoje in po njih duševnih sposobnostih, marveč le po načelih tam vladajoče družbe, ki ne upošteva pravične socialne razmere vobče. Tudi za delavstvo je to vprašanje silno važno. Gre v prvi vrsti za delavske otroke in delavec, bodimo toliko poštene, hoče in mora imeti zveste in pametno vzgojene tovariše. Po vojni bo zato vprašanje vzgoje bolj delavsko vprašanje nego je bilo kdaj prej.

Sodrug dr. Aler o ruski revoluciji in miru. V delavskem domu v Favoritih se je vršilo socialistično zborovanje, na katerem je govoril sodrug dr. Adler o ruski revoluciji in miru; občinstva na tisoče. Sodrug dr. Adler je izvajal: Iz dalje vstaja veliko upanje. Mi nismo hoteli vojne, morali pa smo jo voditi zlasti proti carizmu. Sedaj pa nimamo več carja pred seboj, marveč ruski narod. In napram ruskemu ljudstvu ne poznamo sovraštva, marveč ljubezen. Ruska revolucija je ustvarila povsem nov položaj v Evropi. Nove zveze, nova prijateljstva in sovraštva nastanejo. Kaj pomeni revolucija za nas v Avstriji, je težko poglavje za tistega, ki govori, nemogoče za onega, ki piše. Za nas v Avstriji, za državo in njene narode pričinja popolnoma nova doba. Za avstrijskega državnika, ki hoče misliti, obstoji samo ena misel: Konkurenca s svobodo v Rusiji bo težka, mi se moramo opremiti za to konkurenco. Sedaj je trenutek, da se napravi mir. (Viharno pritrjevanje.) Gre za to, da se mir ne prepreči po politiki državnikov. Sedaj je čas, da še enkrat vprašamo po miru; mi potrebujemo mir. Govornik citira besede nemškega državnega kanclerja ob naznanilu notranjih reform: gorje državniku, ki ne ume znamenj časa. Sedaj treba reči: gorje državnikom, ki ne pojmi znamenj časa in ne store, kar čas veleva storiti. Nato je sdr.

dr. Adler prečital izjavo simpatije, katero je predstojnik nemške socialnodemokratske frakcije potom mednarodnega haaskega urada izročil ruskim sodrugom.

Rdeči križ bo imel dne 2. junija tržni dan.

Dopisnice vojnim vjetnikom treba pisati s črnim. Skupni centralni urad, poizvedovalnica za vojne vjetnike, naznanja: Italijanski Rdeči križ, komisija za vojne vjetnike, opozarja, da prihajajo na italijansko cenzuro številne, na avstro-ogrske vojne vjetnike naslovljene dopisnice, pisane s svinčnikom, in jih je radi tega ne le težko čitati, marveč so včasih skoro docela zamazane. Opozarjamo torej svoje vojne vjetnikov in priporočamo nujno, naj pišejo dopisnice vojnim vjetnikom s črnim. Isto velja tudi za dopisnice vojnim vjetnikom v Rusiji.

Petroleja bo zmanjkalo, tako nas tolažijo z Dunaja. Za poletno dobo nameravamo porabo petroleja omejiti, in sicer se bo smel porabljati petrolej le za obrtne namene. Dovolila za dobavo petroleja bodo dajale oblasti.

Vpoklici v vojsko. Avstrijski in ogrski črnovojniki let 1891 do 1872, ki so bili pri zadnjih naborih potrjeni, se vpoklicajo, če niso že v službi ali oproščeni, in sicer: 1. v letih 1891 do 1878 rojeni dne 16. aprila in 2. v letih 1877 do 1872 rojeni dne 2. maja. Tisti, ki bodo pri naknadnih prebiranjih potrjeni, morajo pod orožje v 48 urah, če so bili potrjeni.

Generalna kontrola oproščencev. Z Dunaja nam poročajo 31. marca. Te dni izide razglas o generalni kontroli oproščencev. Razglas določa: V svrhu kontrole se morajo vsi oproščenci, ki se niso pritegnili na vojaško službo — bodisi, da so odvezani na določen ali na nedoločen čas, kot službeni zavezanci (vojske, vojne mornarice ali deželne brambe) ali kot črnovojni zavezanci, kot gažisti (aspiranti za gažiste) ali kot osebe moštva — zlasti na tisti občini, v koje okolišu izvršujejo svoje delovanje ali imajo sedež delovanja, za katero so odvezani. Zglasiti se morajo v času od 10. do 22. aprila 1917 in prinesiti seboj vse listine, ki so v njihovih rokah, tako o razmerju njihove vojne dolžnosti (dekret o imenovanju za gažista ali aspiranta za gažista, namembnico, vojaško ali deželno-brambovsko prehodnico, črnovojno prehodnico, zadnjo črnovojniško izkaznico itd.) kakor tudi o njihovi oprostitvi (oprostitilnico, odveznico, eventualno drugačno potrdilo o tem, da so odvezani.) O izvršeni zglasitvi se izda zglasilnemu zavezancu potrdilo občinskega urada. Od zglasitve na občini so izvzeti oproščenci naslednjih skupin, kojih kontrola se izvrši po posebni poti: 1. nameščenci — vštveši delavce in z dnino nameščene osebe — dvora, države in dežel; 2. osebe, ki delajo v dobavnih obratih za armado, v rudarskih in drugih priviležiranih obratih; 3. nameščenci železnic (izvzemši cestne železnice) in paroplovnih družb. Oprostitve vseh tistih, ki niso izpolnili zglasilne dolžnosti v zgoraj oznamenem roku, so razveljavljene s potekom zadnjega dne tega roka. Dotičniki bodo pozvani za 30. april 1917 na vojaško službo. Tudi tisti, ki se niso zglasili zaradi nepremagljive ovire, so dolžni 30. aprila priti v vojaško službovanje. Ako nesumno dokažejo dotično oviro, pa se jim more na posebno prošnjo zopet časno podeliti dopust, če je njihova vnovična oprostitve (odveza) potrebna v javnem interesu in če dotično prošnjo priporoča politično okrajno oblastvo, ki pride v poštev.

Pregledovanje onih, ki so bili črtani iz črnovojniških zaznamkov. Izšla je naredba deželnoobrambnega ministrstva, ki odreja, da pojdejo k prebiranja tudi vsi tisti možki, ki so v črnovojniški starosti, pa so bili zaradi telesnih ali duševnih hib črtani iz črnovojniških zaznamkov, ali so bili zaradi enakih napak superarbitrirani. Naredba se razteza na oproščence v letih 1907 do 1917. Te osebe se bodo porabile, če se je njih

stanje izboljšalo, ali če so sploh sposobne, za črnovojniško službo. Naredba stopi takoj (3. aprila) v veljavo.

C. kr. strelci. Za deželno brambp se uvede ime: c. kr. strelci.

Znamenita obravnava zaradi pretiravanja cen na Dunaju. Pred sodiščem je bila obravnava proti milijonarju bančnemu ravnatelju dr. Jožef Kranz in njegovim drugovom. Obtožnica pravi, da je vojno ministrstvo sklenilo z dr. Kranzem pogodbo, da preskrbi 175.000 hektolitrov piva, in sicer navadno pivo po 47 K in plzensko po 52 K. Dr. Kranz je nato ustanovil „centralo za nakupovanje piva za vojno ministrstvo“, ki naj bi bila izvršila vse kupčije s pivom, dr. Kranz pa naj bi dobil 5 odstotkov provizije od nakupne svote. Dr. Kranz je to pogodbo z vojnim ministrstvom in svoje stališče kot bančni prezident zlorabil na ta način, da je med sebe in med izdelovalce piva pomaknil depozitno banko ter s tem banki in sebi pridobil velike profite, pivo pa znatno podražil. Vodstvo centrale za nakupovanje piva je izročil dr. Kranz pivovarnišskemu ravnatelju iz Plzna dr. Freundu. Centrala je pa bila že po dveh mesecih le pomoček, da bi organi depozitne banke mogli delati velike blagovne kupčije in si napraviti velike dobičke. Začetkom septembra je dr. Kranz naročil dr. Freundu, naj kupi pivo pod roko, a na ime depozitne banke in je potem ta banka pivo razprodala veletržcem. Ministrstvo je hotelo, naj se pivo spravi v uporabo, Kranz je pa vtaknil depozitno banko vmes, da bi napravil večji dobiček in je res ceno piva povišal po 100 odstotkov. S to prodajo piva je napravil dr. Kranz do 28. decembra t. l. 971.799 K 93 v čistega dobička. Razen te kupčije s pivom, je uganjal dr. Kranz tudi še druge kaznive blagovne kupčije, ki so bile vse spekulacijskega značaja. Obtoženec je zahteval pri zaslišanju, da se njegovih desetih prstov ni prijel niti vinar zaslužka iz teh kupčij, da je ravno on „sprožil celo vrsto akcij za retabilitiranje Avstrije“ in da je prezident različnih državnih central. Toda tekom zaslišanja je drž. pravdnik dr. Kazal izjavil, da so vsa opravičevanja dr. Kranza neutemeljena. Koj na to je sodni predsednik na podlagi pisma depozitne banke o najdenih pismih na dr. Kranza dokazal, da je bil dr. Kranz o inkriminiranih kupčijah natančno poučen. Tudi obtoženi dr. Freund se je delal popolnoma nedolžnega. Drž. pravdnik je omenil zvezo dr. Freundu z ritmojstrom v vojnem ministrstvu Hugonom pl. Lustigom in je prečital dve Freundovi pismi Lustigu. Freund je izjavil, da mu ni ritmojster nikakih uslug izkazal in da mu je le za razna pojasnila poslal v Božiču dozo. Na vprašanje zagovornika dr. Pressburgerja, zakaj je bil dr. Freund iz depozitne banke vržen, je dr. Freund odgovoril, da mu je bilo naročeno, otvoriti sindikatni račun, pri katerem bi bil bankir baron Reitzes udeležen s 60%, depozitna banka pa s 40%, in na kateri račun naj bi se zapisali vsi dobički iz kupčije s pivom. Ker dr. Freund tega naročila ni izvršil, je bil iz banke vržen. Po zaslišanju drugih obtožencev je prišel zopet na vrsto dr. Freund. Ta je izpovedal, da je nastalo v Depozitni banki silno razburjenje, ko je prišlo na dan, da je bil v banki narejen separaten račun za Depozitno banko in za barona Reitzesa, da se s tem skrije dobiček in kako so bili uničeni v banki važni dokumenti. Svoji ženi je obtoženec že tedaj rekel, da bi bila njegova dolžnost vso stvar naznaniti državnemu pravdnikstvu. Dr. Kranz je Freundu tožil, da ga baron Reitzes izkorišča, a če bi se vdal, da bi nastal tako velikanski škandal, kakršen je bil z generalnim ravnateljem Hahnom. Končno je Freund povedal, da mu je ravnatelj Schönwald ukazal prenesti na sindikatni račun tudi račun dveh uradnikov Löwa in Feliksa. Državni pravdnik si je pridržal pravico, izvajati iz tega priznanja posledice, ker je možno, da se je zgodilo ogoljufanje delničarjev. — Kot prica je bil

zaslišan sekcijski šef v vojnem ministrstvu Jarzebecki. Ta je potrdil, da kupčija s pivom ni bila skienjena z dr. Kranzem, nego z Depozitno banko. Nakupovalnica piva je bila ekspozitura Depozitne banke. Jarzebecki je izjavil, da je bil Kranzu hvaležen, da je preostalo pivo sam prevzel, ker je s tem prihranil vojnemu ministrstvu 5% komisijsko pristojbino. Na vprašanje državnega pravdnika, če bi bilo vojno ministrstvo sprejelo 200.000 kron, če bi bilo vedelo, da je dobiček pridobljen z navijanjem cen, je sekcijski šef odgovoril, da gotove ne. Med razpravo je bil aretiran tudi priča Adolf Schönwald. Kot pričé so bili dalje zaslišani vojni minister Krobotin, pravosodni minister Schenk, finančni minister Spitzmüller in več drugih dostojanstvenikov. Pravosodni minister Schenk je izjavil pred izpovedbo, da je podal demisijo. Obsodba je bila izrečena v torek. Kranz je obsojen na 9 mesecev zapora in 20.000 K globe, Freund na 4 mesece in 15.000 K globe, Rubet na 3 mesece in 10.000 K globe, Feliks na 6 mesecev in 20.000 K globe. Ti ljudje so zaslužili pri vojnih dobavah prej nego v dveh letih pol-drugo milijardo kron.

Pozdrave za velikonočne praznike posiljajo sodrugom in čitateljem „Delavca“ in domačinom vobče: Ivan Prosche, čtv.; Jurij Tomšič, čtv.; Raps Franc, deset.; Franc Vrabi, deset.; Sluga Anton.

Vojni dobički. Avstroogrška družba državnih železnic izkazuje všteti odpis lanskega dobička na novi račun čistega dobička 26,809,999 K, več nego lani 1885547 K. Dividenda znaša 30,9, lani 307 frankov. — Škodova delniška družba v Plznu navaja po odpisih in všteti prenos dobička iz leta 1915 19,271,428 K proti 9,957,860 K v prejšnjem letu. Izplača se 17 1/2 odstotna dividenda po 56 K za delnico. — Bilanca bančne in menjalnice družbe „Merkur“ na Dunaju je napravila 6,701,530 K čistega dobička, in sicer 1,531,796 več nego leta 1915. Družba razdeli 9 odstotkov dividende po 36 K na delnico, leta 1915 pa je razdelila po 28 K na delnico.

Cena mesa v Dalmaciji. V Splitu prodajajo govedino in teletino po 10 K kilogram, jagnjetino po 9 K; največ pol kilograma se dobi na legitimacijo, pa naj šteje družina dve osebi ali pa 10. V Zadru je odmerjeno dva kilograma največ za družino.

Vpoklicci oproščenih na Ogrskem. „Pesti Naplo“ poroča na podlagi informacij na merodajnem mestu, da se namerava natančno prebiranje pri privatnih firmah in večjih obratih nastavljenih oproščencev. Za enkrat mislijo vpoklicati samo mlajše letnike pogrešljivih oproščencev in sicer pridejo v poštev samo oproščenci v starosti 18. do 26. let. Vpoklicanje vseh oproščenih ni nameravano in se bo v vsakem slučaju oziralo na to ali in v koliko je oprostitev upravičena.

Madžari proti inozemcem. Ogrski poljedelski minister je obljubil, da predloži državnemu zboru zakon, ki naj prepreči kupčevanje z zemljišči. Posredovanja pri nakupih in prodajah bodo odslej koncesionirana in bodo dotični koncesionirani agentje dolžni, vsako posestvo najprej ponuditi državi, oziroma posebnim ogrskim bankam. V nemških krogih je to vzbudilo veliko nevoljo. Očitajo ogrski vladi, da hoče omejiti svobodno razpolaganje z imetjem ogrskih državljanov, samo da ne bi mogel kak inozemec dobiti na Ogrskem zemljišča. Temo je pripomniti, da se zadnji čas v vojni obogateli liferantje in drugi taki ljudje kar trgajo za zemljišča na Ogrskem.

Uživajte manj mesa! Kranjska posredovalnica za dobavo klavne živine objavlja sledeči oklic: V zadnjem času uživa prebivalstvo po mestih, zlasti pa tudi v Ljubljani veliko več mesa kot prej. Ravno sedaj pa morejo kmetovalci oddati manj živine, vsled tega ker jo rabijo za poljske dele. Tudi vojaške zahteve po

višji se v zadnjem času volikausko. Prebivalstvo po mestih naj upošteva te razmere ter naj se omeji pri uživanju mesa kolikor se pač more. Predvsem naj bi se uživalo meso ob dnevih, ko je uživanje mesa dovoljeno, samo enkrat na dan in ne po dvakrat, tako da dobi vse prebivalstvo nekaj mesa, ne pa eni sloji preveč, drugi pa nič. Prebivalstvo mora izprevideti samo, da je omejitev mesnih jedi res potrebna ne le z ozirom na domačo živino-rejo in poljedelski obrat, nego tudi z ozirom na revnejše sloje. Apeliramo na razsodnost prebivalstva samega, kajti več živine kot dosedaj ne bo mogoče oddajati mestom in industrijskim krajem in bo treba še kontingent mestom in trgov celou omejiti. — »Kranjsko deželno mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani.«

Cene za sirovo maslo in svinjsko mast določa kranjsko deželno predsedstvo naslednje: Odškodnina za sirovo maslo in svinjsko mast, ki jo je po ministrskem ukazu z dne 11. januarja 1917. l., drž. zak. št. 15, oddajati v okviru dobavnih kontingentov, in cene, ki se ne smejo preseči, kadar pridelovalci prodajajo sirovo maslo in svinjsko mast izven dobavnega kontingenta, se določajo tako: za navadno sirovo maslo za kuho za 1 kg 8 K 60 vin.; za čajno sirovo maslo za 1 kg 10 K 60 vin.; za svinjsko mast, sirovo, za 1 kg 7 K; za svinjsko mast, scvrto, za 1 kg 8 K. Prestopki tega ukaza se kaznujejo po določilih § 17. ministrskega ukaza z dne 11. jan. 1917. l., drž. zak. št. 15.

Zvišanje maksimalnih cen za meso. Deželna vlada je določila za ozemlje deželnega stolnega mesta Ljubljane do preklica za nadrobno prodajo govejega in telečjega mesa naslednje nove najvišje cene za kilogram: a) goveje meso in sicer: goveje meso I. vrste s priklado 6 K 20 v, goveje meso II. vrste (prsni kos, vrat, rebra, flam) s priklado 5 K 20 v, pljučna pečenka brez priklade 8 K, jezik 5 K, vampi (očiščeni in oparjeni) 1 K 20 v, pljuča 1 K 20 v, obisti, en komad, 1 K 30 v, gobec. 1 komad, 1 K, možgani, 1 komad, 1 K, parklji, 1 komad, 10 v, vime, za kilogram, 1 K 20 v, loj, za kilogram, 6 K. Goveje meso — razen pljučne pečenke — se brez priklade ne sme oddajati. — b) Telečje meso in sicer: telečje meso I. vrste (pleče, hrbet, stegno) s priklado 4 K, telečje meso II. vrste (vrat, prsni kos) s priklado 3 K 60 v, jetra in možgani 4 K, pljuča, srce in vranca 3 K 60 v. Telečje meso se brez priklade ne sme oddajati. — Ako se blago prodaja v prodajalnicah ali na stojnicah, morajo obrtniki nabiti najvišje cene v svojih prodajalnah, oziroma na stojnicah.

„Slovan“, mesečnik za kniževnost, umetnost in prosveto je pričel z letošnjim letom svoj petnajsti letnik. Vsebina prve številke je naslednja: Fl. Golar: Jutro vstaja; Franc Milčinski: Gospodična Mici; Avgust Žigon: Briddka zgodba iz Levtkovega življenja; Ivan Cankar: Blago z Dunaja; Ivan Albreht; dr. Ivo Šori: Dogodek; Fran Govekar: Volkodlak; Ivan Albreht: Nič se ne plaši, ljuba; dr. Fr. Ilešič: Simon Gregorčič in njegova učenska; Milan Pugelj: Naprej. Razentega ima vsaka številka nekaj ocen, umetniških prilog (podob) in važnejših vesti iz javnega kulturnega življenja. Mesečnik je namenjen zabavi in pouku. Naročnina znaša za vse leto 12 K, za dijake 10 K. Morda bi uprava dovolila tudi delavcem to ugodnejšo ceno. Naroča se: Tiskarna Dragotin Hribar v Ljubljani. Te dni izide že 2. številka.

Boleča so kurja očesa in njih odstranitev je prava dobrota. Nikdar pa se to ne sme zgoditi z izrezavanjem kurjih očes z nožem. Prav lahko se zgodi, da pregloboko zarežemo in si s tem nakopljemo zastrupljenje krvi. Da se pa noža ne uporabljamo lahkomišlno, priporočamo čitateljem mnogopreizkušeno, temeljito

učinkujoče sredstvo. S Fellerjevim obližem za kurja očesa se ta veliko bolj zanesljivo in vsled tega brez nevarnosti in popolnoma brez bolečin odstrani. Tisoči hribolazcev, orožnikov, listonož, vojakov in vsi, ki so ga kdaj uporabili, priporočajo Fellerjev obliž za kurja očesa, ki je torej najhitrejše in zanesljivo učinkujoče sredstvo za odstranitev kurjih oces brez nevarnosti in stane 1 krono in 2 kroni. Kdor veliko hodi, smatral bo za pravo dobroto, če se bo iznebil nadležnih kurjih oces. Za odstranitev glavobola in migrene (živčnega glavobola) priporočamo iz lastne izkušnje hladeče, bolečine lajšajoče, neverjetno dobrodejno Fellerjevo črtalo za migreno (Migränstift), ki stane samo 1 krono. Ti priljubljeni preparati so se ti-sočno obnesli in jih lahko kar najbolje priporočamo. Naroče se pristni pri lekar-narju E. V. Feller, Stubica, Elzatr 334, Hrvaško. Sploh naročamo vse dobre pre-parate pri Fellerju.

Svetovni pregled.

Velika noč je. Praznik vstajanja, praznik zmage. Tako prijetno že sije spomladansko solnce in prekrasna narava se že zbuja v svoje novo življenje. Vsak se veseli spom-ladi in čudno ni, če opevajo nekateri te praznike v lepih slavospevih, ki naj nasi-čajo duševno razpoloženje rahločutnih ljudi. V sedanji vojni je to tretja Velika noč, ki se mnogo razlikuje od onih pred vojno. Ni tistega življenja, ni tistega veselja, njive in polja ne mrgole pridnih delavcev, obrt-no in industrijalno delavstvo pohaja otožnih in upalih lic okolo izmučeno in v nadi, da pridejo kmalu boljši časi. Ta nada le ta jih krepi in tolaži. Vstajenje, da, vstajenje naj prinese Evropi zopet mir, tako so za-klicali ruski socialisti v svojem oklicu, ki ne meneč se za lepe verze, ki jih je ustva-rila zgodovina v tolažbo in bodrilo nesre-čnemu človeštvu. Rusi imajo svojo Veliko-noč štirinajst dni kasneje nego pri nas, in kakor pričajo najrazličnejša, morda netočna poročila, se bo delavstvo v Rusiji resno zavzelo za to, da se prično mirovna poga-janja. Za sedaj zahteva delavstvo, da se naj merodajni krogi posvetujejo o mirov-nih pogojih. Ruski socialisti gredo še dalje zahtevajo mednarodno konferenco delavstva, pošiljajo v inozemstvo svoje zastopnike, da pospešujejo zblizanje. Maksim Gorki sam pojde na Švedsko in zunanji socialisti po-tujejo v Rusijo, da se mirovno stremljenje konsolidira in dovede prej do uspeha. A ne le socialisti, tudi druge mirovne stranke so na delu. Sedaj, ko je mirovno gibanje skoro po vsem svetu že v teku se baje temu gibanju pridruži javno tudi papež. Ali bo zmagalo to stremljenje, ali bo vstal angel miru? Tako se kljub vsem hujskari-jam kapitalistiških časopisov vprašuje ves svet. In ali ne bi bilo to pravo vstajenje, če bi imelo to delo uspeh, če bo človeštvo sprejelo zopet svojo sredo angela miru? Ali ne bo to zmaga nad grehom — pravo vstajenje?

V nemškem državnem zboru so baje ob priliki kanclerjeve izjave je govoril Bethmann Hollweg jako spravlivo, živah-ne debate. Tudi socialni demokratje so se udeležili debate ter naglašali nujnost mi-rovnih akcij, zlasti sedaj, ker je rarpolo-ženje v Rusiji vsled prevrata dokaj ugod-neje za mir.

Ruska vlada in mirovne izjave nemških in avstrijskih državnikov. „Nieuwe von den Dag“ piše: Izjav nemškega državnega kanclerja in avstrijskega zunanjega ministra nova ruska vlada pač ne more kratkomalo položiti ad acta.

Ruske žene so priredile v Petro-gradu veliko manifestacijo in zahtevale pred poslopjem dume enakopravnost že-na, ki so ob prevratu v Rusiji krepko so-delovale. Čejdze in Rodzianko sta obljui-

bila, da bo o tem vprašanju razpravljaj ustavni zbor, ki ga skliče vlada.

Gibanje za mir. Socialistična delavska stranka Rusije je sklicala za Veliko noč kongres vseh ruskih delavskih strank v Petrograd, da sklepajo o mirovnem vprašanju. — »Avanti« naznanja zborovanje ita-lijanskih socialistov, ki naj se bavi z mirov-nim vprašanjem.

Proklamacija ruskih socialistov na naslov vsega proletarijata. „N. Fr. Pr.“ poroča iz Stockholma: Revolucionarni delavski in vojaški odbor pod vodstvom poslanca Čejdze pozivlja v posebni prokla-maciji proletarijat vsega sveta, da naj sledi ruskemu zgledu. Naj preneha služiti avtokratiji in naj napravi vojni konec. Istočasno izjavlja revolucionarni odbor, da računa na obrambo svobode proti notranji in zunanji reakciji. Ruska revolucija da se ne umakne osvoboditelju in se ne bo dala z zunanjim pritiskom potlačiti k tlom. Naš predlog ni neizvršljiv. Mi apeliramo na Nemce z orožjem v roki. Naš poziv ne pomenja, da smo utrujeni in da prosimo za mir.

Zmede v Rusiji. Po prevratu v Rusiji je uova vlada uvedla marsikatero spremem-bo, kakor smo že zadnjič poročali. Vlada je zaplenila vse carjevo imetje, sedaj je zaprla tudi Nikolaja Nikolajeviča in Borisa, ker sta baje zapletena v zaroto proti se-danji vladi. Tudi pri cesarici so napravili preiskavo ter dognali, da je imela v poli-tiki precejšnjo vlogo. Za mir se zlasti zavzema delavski in vojaški odbor. To se nam zdi resnično, čeprav angleški listi zanikavajo te vesti.

Prvi ruski socijalistični dnevnik. V Petrogradu je pričel izhajati prvi velik ruski socialnodemokratski dnevnik »Pravda«. Dijaki ga prodajajo na ulicah. »Pravda« zagovarja uvedbo republike.

Razkritje dinastične zarote na Rus-kem. Velika kneginja Marija Pavlovna je vdova po stricu bivšega carja Nikolaja II., velikemu knezu Vladimiru Aleksandroviču ter mati velikih knezov Cirila in Borisa Vladimiroviča. Marija Pavlovna je rojena nemška (mecklenburška) princezinja in je igrala od izbruha vojne sem odlično vlogo v germanofilski, za skorajšnji mir z Nem-čijo se zavzemajoči stranki. Pri njej izvrše-na hišna preiskava je baje dokazala, da je imela jako intimne stike z neko gospodično Vasilikovovo, katero je Miljukov svojčas v dumii označil kot opasno nemško agenti-njo, ki je delovala na Dunaju in v Švici za mir med Rusijo in centralnimi državami. Vsled Miljukovih obtožb je moral car Ni-kolaj dotično damo spraviti z dvora. V zvezi z afero princezinje Marije Pavlovne pa so se v Petrogradu razširile tudi vesti, da je nameraval car na nasvet gene-rala Bojekova, poveljnika v Carskem Selu, res poklicati nemške čete na pomoč proti revoluciji. Hotel da je odpreti rusko fronto pri Minsku. Od tam naj bi bili korakali nemški polki v Petrograd in rešili carju prestol. Seveda bi bila Rusija v istem hipu sklenila z Nemčijo separatni mir. General Bojekov je izpovedal, da tega ni on pred-lagal, temveč da je bila to lastna ideja carja, ki pa se je takrat nahajal v tako ve-likem razburjenju, da njegovih načrtov ni bilo smatrati za resne. Vlada je odredila natančno preiskavo in je zato vse osebe v Carskem Selu izolirala v Petro-Pavlovi tr-dnjavi. Koliko je na teh vesteh resnice, se seveda ne da kontrolirati.

Apanažna in kronska posestva na Ruskem. Ruska vlada je proglasila vsa apanažna posestva za narodno last, katere do-hodki se bodo stekali v državno blagajno. Apanažna posestva se imenujejo na Ruskem tista posestva, ki so last bivše cesarske hiše. Ta posestva obsegajo več kakor 7 milijonov desjatin (1 desjatin = 1,1 hektarja). Prava kronska posestva obsegajo 110 milijonov desjatin, torej skoro dve petini cele evropske Rusije. Naravno je, da je bila ta velikanska zemljiška posest silna moč v rokah avto-

kratičnega vladarja. Večji del teh posestev tvorijo gozdi.

Knez Lvov o položaju. Novi ruski mi-nistrski predsednik knez Lvov je sprejel ruske časnikarje, katerim je rekel, da je ruski narod izvršil že dva čudeža: prvi čudež je, da je izvedel tako hitro in skoro brez notranjega boja revolucijo, drugi ču-dež je, da je bilo mogoče takoj vzpostavi-ti red. Pričakuje pa še tretji čudež, da bo mogoče novopridobljeni red vzdržati do sestanka konstituante. Pri tem je knez Lvov poudarjal, da bo jako težko v krat-kem sklicati konstituanto, ker je Rusija tako obsežna in se tudi armada mora ude-ležiti volitev, vsled česar treba počakati relativno mirnih trenotkov na vseh fron-tah. Medtem izvrši vlada v kratkem nove reforme: uvedba popolne enakopravnosti vseh državljanov je dobila vsled revolu-cije in vojne novo vsebino. Ne gre za boj samo proti zunanjemu sovražniku, ampak tudi proti glavni opori absolutizma, proti Nemčiji. Iz tega vzroka so vsi Rusi za vojno. Sovražnik ne spi, marveč osredo-točuje ogromne čete za napad, kateri mo-ramo parirati. Knez Lvov končno opo-minja vse meščane, naj pripomorejo k zmagi.

Oklic ruske provizorne vlade Polja-kom. Ruska provizorna vlada je izdala oklic na Poljake, v katerem pravi, da so pravice, ki so jih dale osrednje države Poljakom, iluzorne, ter sporoča, da misli na združitev večine poljskega prebival-stva v poljsko državo, ki bo v tesni zvezi z Rusijo. Ustavni zbor se bo sklical v Varšavo po splošni volilni pravici in ta naj sklepa o vladni obliki Poljske. Ruski ustavni zbor pa bo končno določil meje novi poljski državi.

Revolucionar knez Kropotkin. Po 40 letih prebivanja v tujini, je ruska revolu-cija odprla knezu Petru Kropotkinu pot v domovino. V Petrogradu pripravljajo Kro-potkinu velik sprejem in sta na čelu dotič-nega odbora znamenita ruska pisatelja Leonin Andrejev in Maksim Gorkij. Kropotkin je bil rojen v Moskvi leta 1848. Njegov oče je bil Aleksij Petrovič Kropotkin, njegova mati Katarina Nikolajevna Sulima. Kropot-kini so iz rodu nekdanjih vladarjev Smolenska. Peter Kropotkin je znanstveni revolucionar. Leta 1900 je izdal svoje spomine, v katerih je naslikal veliko nasprotje med ruskim narodom in nad njim postavljenim urad-ništvom, naslikal boj naroda proti carstvu in njegovemu uradništvu. Kropotkin je živel v najvišjih ruskih krogih in na carskem dvoru. a zvečer se je oblekel za kmečkega fanta ali delavca in je agitiral za revolucijo. Služil je pri vojaki in kot oficir prišel v najrazličnejše kraje in povsod iskal stika z narodom. Posebno se je bavil z zemljepisom in dognal, da so bili vsi stari zemljevidi Azije popolnoma napačni. Ko je sestavljal drugi del svojih znamenitih zemljepisnih študij, je nastala zanj usodna kriza. Udele-ževal se je namreč neutrudno revolucionarne propagande in vsled te je bil leta 1874 aretovan. Po treh letih ječe je srečno po-begnil in se rešil na Angleško. Reakcija se mu je za beg maščevala: vrgla je sestro Heleno v ječo in poslala brata Sašo v Sibi-rijo, odkoder se ni več vrnil. Kropotkin je začel med tem veliko agitacijo za organiza-cijo proletarijata in je s svojimi socialnimi znanstvenimi spisi obudil svetovno pozornost. Proti ruskemu reakcionarnemu sistemu se je boril v angleških listih in si s svojimi deli pridobil prijateljstvo najumnejših mož kulturne Evrope. Najbolj znani so njegovi spisi „Beseda revolucionarja“, „Zavojevanje kruha“, „Ideal anarhizma“, „Velika francoska revolucija“, „Terorizem na Ruskem“, „Ruske ječe“, „Moderna znanost in anarhija“.

Novi švedski kabinet. Na Švedskem so dobili novo vlado. Predsedstvo ima Swarts, zunanje admiral Sindman, justico Sternberg, vojno oberst Ackerman, mornarico

fregatni kapitan Ericson, notranje Sydow, finance Carleson, nauk Hammerstroem, poljedelstvo in prehrano Dahlberg, brez portfelja Ericson in Falk. Nova vlada bo stala strogo na stališču nevtralnosti ter se bo zlasti trudila, da se osvobodi vseh tujih vplivov na stremenje notranje politike.

Na Španskem so imeli velike nemire. Ustavo je vlada suspendirala.

Navdušenja za vojno v Zedinjenih državah ni. »Frankfurter Zeitung« javlja iz New Yorka: Več tisoč pacifistov je šlo v Washington, da demonstrirajo za mir; to je bilo brezuspešno, ker hoče kongres vojno; dežela se komaj zaveda, da se bliža vojna. Nikdar se ni noben narod tako lahkomišlno lotil vojne, kakor zdaj Amerikanci. Več listov naglašajo izrečno, da ni Amerika duševno pripravljena na vojno. Nemcem jako sovražna »Tribuna« piše, da ljudske strasti še niso dovolj podžgane. Če se ne posreči Wilsonu užgati srca Amerikancev, potem bo ta vojna izgledala kakor uradni čin sodnega eksekutorja.

Čudne so posledice slabe prebave pri različnih ljudeh. Enega težka prebava poleni, drugega zjezi, včasih se pojavi kot domišljija različnih boleznih. Ta postane vsled težke prebave debel in neokreten, oni slab in suh. Tudi glavobol je često posledica slabe prebave, kakor tudi rumenkasta koža na obrazu, nečiste pege, slaba rast las in neprijetna ustna sapa. Tudi na lenivosti prebave trpe nekateri in se ne brigajo zato, dasi čutijo dan za dnem posledice tega. V takih slučajih svetujemo, da vzamete v izboljšanje prebavljanja in uravnavo izpraznjenjale tesa

Fellerjeve želodec krepeče, milo odvajajoče rabarbarske kroglice z zn. Elsa-kroglice. So najprijetnejše odvajilo, popolnoma neškodljive, nedražljivega, a sigurnega učinka. Cene pred vojno 6 škatlic pošlje kamorkoli franko za 4 K 40 v lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elztrg 334, Hrvaško. Priporočamo obenem Fellerjev bolečine hladeči rastlinski esenčni fluid z zn. Elsafluid, 12 steklenic franko 6 K. Redko kdaj se je kako zdravilo tako hitro udomačilo pri občinstvu kot Fellerjev Elsafluid. Ni čuda, saj je v istini dober, obvaruje nas mnogih bolečin in zleči celo zastarane bolečine. (fu.)

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naročniki in prijatelji
„DELAVCA“
ne pozabite na obnovitev
naročnine, če poteče!

Zbirko starega denarja

bi si sodrug rad izpopolnil, zato prosi vse prijatelje, ki bi morda imeli kak star denar, in bi bili voljni ga odstopiti, da sporoče svoje zahteve Upravi „Delavca“ Šelenburgova ulica 6/I. v Ljubljani.

Podplati

se ohranijo, če se na nove ali malo ponošene čevlje pritrdijo nabitki iz usnja.

Za en par z žeblički cena

za otroke	za dame in dečke	za gospode
26—35	36—42	40—46
K 1-20	K 1-50	K 1-80

Dobe se v zalogi čevljev „P E K O“
Peter Kozina & Ko., Ljubljana,
Breg, nasproti Sv. Jakoba mostu.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkazujejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovan
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Franc Minar kirurg in spl. zdr.	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.